

La identitat del pronom

GEMMA CASAMAJÓ

POESIA

Concha García, *Lo de ella*.
ICÀRIA. Barcelona, 2004.

Les faccions de la darrera obra de Concha García, *Lo de ella*, esdevenen estilitzades i pronunciades -vers particular, veu distingida-. El poemari gira el rostre i en un pla figurat planteja la problemàtica de la identitat de l'individu (d'*ella*, si es vol) en diferents

espais -allí, a través del carrer, en els boscos, en la llunyania- i en diversos moments -ara i llavors, en els entretorns i en els dies sense atributs.

Amb una escriptura nodrida d'arpejos virtuosistes, Concha García seqüència una lírica situada en la tradició del *haiku*. ("Dime: hoy la montaña, / porque qué es la lejanía / horizonte básico / amputado de ti"). I així en els gairebé 120 poemes que formen aquest recull es presència una feina de depuració expressiva i essencialització. L'autora es pren, potser, una acotació de Mallarmé -"cap paraula supèrflua no té el seu

lloc en el poema"- al peu de la lletra. Pel que fa a l'estructura del llibre, Concha García planteja el recull com un joc de poemes encapçalats i titulats per un número i no intercanviables pel que fa a l'ordre de lectura. *Lo de ella* es divideix en dues parts de desigual mesura. La primera, alhora, es fracciona en 113 poemes concisos, breus i de forta càrrega simbòlica; i la segona en quatre poemes més diàfans, més extensos, que continuen albergant el pronom, *ella*, en la quotidianitat.

Amb una dilatada i consolidada trajectòria -fa gairebé vint anys que publica poesia- Concha García rebé el guardó Jaime Gil de Biedma com a penyora afortunada d'*Ayer y calles* i entre aquella obra i la present s'hi sumen, entre d'altres, els poemaris *Cuántas calles*, *Árboles que ya florecerán* i la novel·la *miamor.doc*. Però la seva labor com a poeta veié la llum ja als anys 80 amb *Por mí no arderán los quicios ni se quemarán las teas* i *Otra ley*.

És *Lo de ella* una obra de paraula justa i verb abrigat. De traç suggerent i lectura obligada; construïda per la mà honesta i preclara d'una autora que aporta, sense petulància ni almirar, un nou punt de vista, sapient, enfocat amb sutura sobre el ja mil·lenari tema de l'angoixa del pronom personal, *ella*, en el temps i en la quotidianitat.

LA POETA CONCHA GARCÍA HA PUBLICAT 'LO DE ELLA'

JOSEP LOSADA

En la paraula emergent

ROGER COSTA-PAU

POESIA

Francesc Josep Vélez, *La mirada de Tirèsies*. 13è premi Les Talúries.
PAGÈS EDITORS. Lleida, 2003.

Tirèsies, l'endeví cec fill de la nimfa Cariclo, la saviesa del qual sabem amplament exaltada en el cant X de l'*Odissea*, va preferir les salabrors de la paraula, la ciència i la raó -la *shopia*- a les buidors més contuses de l'erm i als descampats dels paradisos de Tebes i de l'univers sencer. Era la tria del coneixement, per més que l'endeví sabia que la saviesa no és enemiga a ultrança de les imaginacions; en darrer terme, d'una necessitat també de previsions i de prejudicis abans del judici. Era la tria de la paraula, del *logos*, des del principi de la intuïció i l'experiència humanes que van creixent en i des del coneixement. "Tirèsies s'aixeca d'entre la sorra dels camins de Tebes, en la pròpia penombra, l'escollida, i opta pel cant, s'obre en el poema a la recerca de tot pensament. [...] Celebra l'estret parentiu amb l'univers dels oracles, dels

augurs que tradueixen els mites en idees. Com aquell fill d'Elea que cantarà les donzelles divines i la naturalesa immutable de l'ésser, des del poema, i en hexàmetres", com indica el mateix Josep Francesc Vélez en una mena de pòrtic titulat *Cant de la serp d'Eritrea* que enceta el volum *La mirada de Tirèsies*. És el segon poemari de Vélez, el qual va merèixer el premi Les Talúries de Lleida en la seva tretzena edició i que arriba poc temps després de *Cants d'Esblada*, publicat també per Pagès Editors.

FURGAR A TRAVÉS DEL CLÀSSIC

Amb força més consonàncies amb aquell primer llibre suara esmentat de les quals externament podríem endevinar, Vélez furga a través de *La mirada de Tirèsies* en el clàssic -i no per això singular- territori bipolar del mite i la realitat. Fei i fet, i a la manera d'unes autoidentificacions progressives, el poeta ens proposa un trajecte personal explicat a través del temps i de la història que combina des del seu origen el gust pel coneixement i la literatura; no hi manca el desplegament paral·lel d'un créixer cap a la maduresa pròpia com a poeta... Perquè en el fons,

aquesta *mirada* del títol és una mirada de mirades: Tirèsies n'és el protagonista o, més ben dit encara, actua com a metàfora d'unes actituds que serien equivalents a les quals també hauria aspirat el poeta en qüestió. Heus aquí, presents i tangibles, els camins d'exploració en què participà l'endeví cec i en què participa ensems el mateix Francesc Josep Vélez. Exploracions, a la fi, que celebren el pensament i el dubte davant la "permanència granítica i marmòria", que celebren la fragmentació de la identitat com a sort de la solidesa mutable, que celebren la diversitat i la controvèrsia enfront de la demagògia monolítica, que celebren la bellesa i la dignitat enfront de la barbàrie, expressada en el llibre, per exemple, a través de l'extermini nazi, que celebren l'experiència de l'art o el gest de l'escultor enfront de la disfressa i de la indiferència. En definitiva, que servint-se d'una llengua exigent i curosament adaptada a cada circumstància i situació -cal només observar les progressions pulcres de la forma en cada composició- celebren el poema com a porta oberta en i des de la seva condició il·limitada d'acull de la paraula emergent.

POESIA

Antoni Defez, *Pas insomne*.
Premi Rodríguez Martínez
Ciutat d'Alcoi.
EDICIONS BROSQUIL.
València, 2003.

Antoni Defez (València, 1958) és filòsof i professor, i ha publicat sobre aquesta matèria un nombre dilatat de textos i articles en revistes especialitzades. Es dona a conèixer ara com a poeta amb aquest primer llibre, *Pas insomne*, tot i que havia estat inclòs anteriorment en antologies diverses publicades a València.

No pas en va, els seus poemes activen preguntes i reflexions molt sovint relacionades amb la permanència d'un fons lògic que sap transmetre sense conjectures hiperbòliques: "No entenc els homes / quan fugen del seu secret", deixa dit en el poema titulat *Buscant el vent*. O bé: "Diuen els vells que l'edat, l'edat abundant, / és una fred intensa, íntima, inflexible; / no estar en el pensament de ningú, ni al seu desig; / ésser invisibles, desconeguts, a penes translúcids...".

Travat amb quatre seccions gairebé simètriques quant al nombre de poemes i en consonància també amb el progrés discursiu del volum, sorprèn la sobrietat mateixa dins el pensament que circula entorn d'aquestes composicions, la netedat d'uns versos d'un primer llibre per al qual, a més, Defez ha sabut construir amb prou encert les formes adequades del vers lliure fet a la seva mida; en tal cas, proveït de ritmes pròxims a la prosa, justament en atenció a un fons que neix no pas de l'abstracció sinó de les expressions del sentiment i de l'emoció directa. R.C.P.

Àlvar Valls, *Mester d'isard*.
TRES I QUATRE.
València, 2003.

La suggestió forta del títol, *Mester d'isard*, indica ja les prioritats formals i rítmiques de la tradició -des de la cançó popular fins al vitalisme més pur de Papasseit- que Àlvar Valls (Barcelona, 1947) va desplegant en el curs d'aquesta trentena llarga de composicions dividides, al seu torn, en sis seccions que corresponen a l'enaltiment de sis enamorades, les quals -hem d'entendre- haurien fet impacte (real, inventat o simplement literari) en un moment o altre de la seva vida...

Parlem de vitalisme, enllà de disposicions temàtiques pròpiament dites, perquè en realitat aquest és l'element fogós i més transparent que es fa visible en el llibre, del començament fins al final, a través del recurs del cant i de la llengua fresca el dinamisme de la qual recordarà els traçats més juganers del *Poema de la rosa als llavis*. I parlem també de vigoria formal, si més no en l'intent per part del poeta de recuperar la bellesa de la forma en el seu desig estilístic: tal vegada aquella sàvia intenció de Carner, o fins i tot els gustos exquisits de la poesia amorosa trobadoresca. R.C.P.